

Головними завданнями «екології книжної культури» стають збереження культурного багатства, забезпечення циркуляції та репрезентативності знання й демонстрація єдності природи інформаційного простору та взаємозв'язку різних способів і форм фіксованої інформації [3, с. 242].

Здійснене нами дослідження дозволяє дійти таких висновків:

Колекція – це систематизоване зібрання предметів, пов'язаних спільністю однієї чи декількох ознак, які, як правило, мають наукову, історичну, меморіальну, художню, інформаційну чи іншу культурну цінність.

Різновидом багатопрофільного колекціонування є збирання книжкових колекцій, що сприяє збереженню та передачі рідкісних і цінних видань для наступних поколінь.

Приватна книжкова колекція як носій культурної пам'яті людства займає особливо важливе місце в структурі культурного надбання, завдяки чому книга протягом багатьох століть є духовним багатством людства.

Список використаних джерел:

1. Collection // Harrod's librarians' glossary and reference book: a dictionary of over 10,200 terms, organizations, projects and acronyms in the areas of information management, library science, publishing and archive management / by Ray Prytherch. – 10 th ed. – London: Ashgate, 2005. – С. 151.
2. Колекція // Івченко А. О. Тлумачний словник української мови / Анатолій Івченко. – Х.: Фоліо, 2003. – (Б-ка державної мови). – С. 185.
3. Маркова Т. Б. Библиотека в контексте культуры: философско-культурологический анализ: дисс. ... доктора философских наук: 24.00.01 / Т. Б. Маркова – СПб., 2008. – 326 с.
4. Петрицкий В. А. Мир библиофильства: Вопросы теории, истории, психологии / В. А. Петрицкий. – М.: Наука, 2006. – 400 с.
5. Рац М. В. О собирательстве: заметки библиофила / М. В. Рац. – М.: Новое лит. обозрение, 2002. – 350 с.
6. Рутинський М. Й. Музеєзнавство: Навч. посібник / М. Й. Рутинський, О. В. Стецюк. – К.: Знання, 2008. – 428 с.
7. Словник книгознавчих термінів / В. Я. Буран, В. М. Медведєва, Г. І. Ковальчук, М. І. Сенченко. – К.: Арагга, 2003. – 160 с.
8. Шавыркіна Н. А. Личная библиотека: культурно-исторический анализ / Н. А. Шавыркіна. – М.: Сокол, 2000. – 200 с.

Ляшенко Л.Л.

аспірант;

Науковий керівник: Жукова Н.А.

доктор культурології, доцент, професор,

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

ПРИРОДА ТАЛАНТУ ТА ГЕНІАЛЬНОСТІ ЯК ПРОБЛЕМА КУЛЬТУРИ (НА ПРИКЛАДІ ЖИТТЄВОГО ТА ТВОРЧОГО ШЛЯХУ ВОЛЬФГАНГА АМАДЕЯ МОЦАРТА ТА ЕРІХА ВОЛЬФГАНГА КОРНГОЛЬДА)

Питання природи таланту та геніальності цікавить дослідників ще з часів Давньої Греції. Намагаючись осягнути глибину цього явища та віднайти певні закономірності у появі та становленні геніальних особистостей, зарубіжні

(Г. Гегель, В. Гірш, Р. Ділтс, Ф. Дольто, Ч. Ломброзо та ін.), вітчизняні (І. Волощук, О. Кульчицька, Л. Левчук, О. Л. Музика, О. Оніщенко, Г. Фесенко та ін.) та російські (Р. Гарифуллін, В. Ефроїмсон, Ю. Кочкаров, Н. Лейтес, М. Мельник, Я. Пономарьов, Б. Теплов, В. Юркевич та ін.) теоретики виділяють певні риси, що є спільними для геніїв різних часів. Також в цьому контексті вивчаються соціальні, біологічні та особистісні фактори, що безпосередньо впливають на становлення та розвиток геніальності, в залежності від умов, стимулюючи її, або пригнічуючи.

Вольфганг Амадей Моцарт (1756-1791 рр.) та Еріх Вольфганг Корнгольд (1897-1957 рр.) є австрійськими вундеркіндами свого часу, виконавцями-віртуозами, композиторами та новаторами, а також засновниками нових музичних жанрів. Слід зазначити, що постаті В. Моцарта та природі його геніальності присвячено чимало досліджень, натомість постать Е. Корнгольда залишається недостатньо вивченою як у вітчизняній, так і у зарубіжній науці, хоча його геніальність є незаперечним фактом, адже ще при житті такі вагомі фігури музичного середовища, як Г. Малер, Дж. Пучіні, Р. Штраус та ін. відзначали величезний масштаб обдарування Е. Корнгольда. Порівняльний аналіз постатей В. Моцарта та Е. Корнгольда представляє великий інтерес, адже він дасть змогу виокремити ключові моменти, що сприяли становленню геніальності австрійських митців, та зробити певні узагальнення, стосовно сутності та специфіки розвитку геніальності композиторів та музикантів. Враховуючи те, що, як було сказано, постаті названих композиторів не вивчалися в даному контексті, обрана нами тема є актуальною.

Стосовно природи здібностей В. Моцарта та Е. Корнгольда, варто говорити про їхній природжений та спадковий характер. Так, в сімействі В. Моцарта чудовим виконавським талантом відзначалися батько (Л. Моцарт), діти (В. Моцарт та А. Моцарт) та двоє синів В. Моцарта (Карл Томас та Франц Ксавер Вольфганг). В сімействі Е. Корнгольда обидва батьки (Ю. Корнгольд та Ж. Вітровські) були піаністами досить високого рівня, мали вокальні дані, а серед інших родичів були актор (дядько Е. Корнгольд-Корнау) та композитор і скрипаль (пращур по батьківській лінії М. Маречек). Нащадки Е. Корнгольда (молодший син Джордж Корнгольд) та онука (Кетрін Корнгольд) також успадкували музичний талант. Отже, природженими та успадкованими здібностями В. Моцарта та Е. Корнгольда були відчуття ритму, абсолютний музичний слух, здатність до швидкого оволодіння грою на музичних інструментах, здатність до імпровізації, феноменальна пам'ять та артистизм.

Говорячи про ранній прояв здібностей В. Моцарта та Е. Корнгольда, слід наголосити на широті розкриття їхнього таланту та визначити ті сфери, в яких він проявився. В. Моцарт відкрив свою прихильність до музики в три роки, коли підбирав по слуху певні інтервали, в цей період починаються заняття з батьком на клавесині та скрипці; в чотири роки він пише концерт для клавесину та менуети; в шість років відправляється у концертну подорож по Європі та виступає, серед інших, перед імператором Йосифом II та отримує заступництво знаті, захоплені прийоми в салонах і в палацах, схвалення та овації; в дев'ять років В. Моцарт є автором дванадцяти надрукованих сонат та декількох симфоній; в тринадцять років стає диригентом власної меси, в чотирнадцять – ставить оперу у Мілані («Мітрідат, цар Понта»).

Музичні здібності Е. Корнгольда стали очевидними також з трьох років, коли хлопець з легкістю відбивав складний ритм столовою ложкою. В п'ять років він

грав по слуху мелодії з «Дон Жуана» В. Моцарта, та мав сформований абсолютний слух та вроджене вміння імпровізувати [3, с. 29]. З семи років хлопець пише власні музичні твори (це були переважно вальси), в цьому ж віці Е. Корнгольд дебютував як виконавець. В одинадцять років Е. Корнгольд починає ряд концертних турне по європейських містах, вражаючи публіку своїм дивовижним талантом та юним віком. Балет-пантоміму тринадцятирічного Е. Корнгольда «Сніговик» було обрано для урочистого концерту з нагоди іменин імператора Ф. Йосифа (4 жовтня 1910 р., так само, як у 1768 р., в дванадцять років, В. Моцарт написав свою першу оперу «Удавана простушка» на замовлення імператора Йосифа II). У віці чотирнадцяти років з'являються перші записи творів Е. Корнгольда. Першу оперу Е. Корнгольд створює у віці шістнадцяти років, а в дев'ятнадцять років дебютує в якості диригента.

Як бачимо, «сходинки» таланту митців є майже однаковими: раннє розкриття музичних здібностей, адже обидва музиканти були вундеркіндами у сфері композиції та виконавства (В. Моцарт – на скрипці та клавесині, Е. Корнгольд – на фортепіано); становлення композиторського таланту (від фортепіанних мініатюр і до перших опер, написаних у підлітковому віці) та таланту диригента і новатора.

Наступним важливим моментом є аналіз ролі батьків австрійських композиторів. Обидва батьки, і Леопольд Моцарт, відомий композитор, скрипаль, органіст, викладач, котрий працював придворним музикантом та камердинером та відзначився, як автор першої в Європі методичної праці «Досвід фундаментальної школи гри на скрипці», і Юліус Корнгольд, – професійний музикант, музичний критик та вагома фігура в австрійському музичному середовищі, – змогли оцінити дивовижні здібності своїх синів на самому ранньому етапі і, таким чином, найкраще сприяти їхньому розвитку, були першими їхніми вчителями та порадиниками у творчих питаннях. Таким чином, з раннього віку В. Моцарт та Е. Корнгольд виховувалися в атмосфері культу музики, мали змогу чути кращі музичні твори, приймати участь у музикуванні та, заохочувані батьками, самі створювали музичні твори.

Спільною рисою постатей В. Моцарта та Е. Корнгольда також була висока працездатність, що надавала їхній творчості надлюдського характеру та була запорукою надлюдських результатів їхньої діяльності, про що свідчить творча спадщина митців.

Порівнюючи творчий доробок В. Моцарта та Е. Корнгольда, слід відзначити надзвичайну продуктивність В. Моцарта протягом короткого (тридцять п'ять років) життя (адже кількість його творів у кожному жанрі вимірюється десятками¹). Спільним в аналізі творчого доробку обох митців є те, що, по-перше, вони зверталися до всіх існуючих на свій час жанрів (симфонічна, камерна, вокальна музика, опери, концерти²) та, по-друге, кожен з наведених композиторів є засновником нового жанру. Так, В. Моцарт, як

¹ В. Моцарт створив, серед інших, п'ятдесят камерних ансамблів, п'ятнадцять фортепіанних сонат, сімдесят вокально-симфонічних творів та Реквієм, п'ятдесят симфоній, двадцять опер, двадцять шість струнних квартетів, сорок концертів з оркестром, сорок сюїт.

² Творчий доробок Е. Корнгольда включає дев'ять оперних творів, в числі яких п'ять опер; музику до шістнадцяти повнометражних кінофільмів, окремі епізоди ще до чотирьох кінофільмів та обробку музики Ф. Мендельсона та Р. Вагнера; обробку одинадцяти оперет; п'ятнадцять творів для фортепіано; стільки ж камерних творів і циклів; двадцять оркестрових творів (з них одна симфонія); сімнадцять циклів пісень для голосу і фортепіано; десять – для голосу і оркестру; чотири хори. Зазначимо, що це офіційний список творів Е. Корнгольда, які мають нумерацію. Однак, є чималий список творів (більше шестидесяти творів у всіх жанрах), що не ввійшли до опусів [3, с. 399-402].

представник віденської класичної школи, наряду із Й. Гайдном та Л. Бетховеном, вважається творцем таких жанрів, як класична симфонія, камерний ансамбль, соната та концерт, а також є родоначальником німецької класичної опери. Е. Корнгольд, наряду із М. Штайнером, є засновником класичного саундтреку у Голівуді в першій половині ХХ ст.¹

Можна також провести паралель між Е. Корнгольдом та В. Моцартом, стосовно особливостей пам'яті та її феноменального характеру, адже сучасники обох митців були вражені їхньою пам'яттю. На схожість функцій пам'яті обох віденських вундеркіндів вказує, по-перше, здатність запам'ятовувати усю музику, що її митці хоч раз грали, чули, або бачили на папері [1, с. 203; 3, с. 29], по-друге, особливості останнього етапу творчого процесу, а саме запису створеної у думках музики, коли твори наносилися на папір у вже готовому вигляді, без виправлень [1, с. 203; 3, с. 118] та, по-третє, масштаб їхньої пам'яті, адже, обидва митці моментально та назавжди запам'ятовували величезні твори [3, с. 304].

Підводячи підсумок, зазначимо, що геніальність В. Моцарта та Е. Корнгольда можна багато в чому співставити, адже австрійські митці мали чимало спільних рис геніальної особистості; на формування та становлення їхньої геніальності сприятливо вплинули схожі фактори, такі як музична освіта та високий професійний рівень батька, його участь у розвитку здібностей дитини, очевидність природжених задатків до музичної діяльності та їхній спадковий характер та ін. Однак слід зазначити, що наведеними спільними ознаками природа геніальності австрійських митців не вичерпується, адже, при певній подібності, варто наголосити на глибоко унікальній та своєрідній природі геніальності В. Моцарта та Е. Корнгольда та оригінальності і самобутності їхньої творчості.

Список використаних джерел:

1. Дилтс Р. Стратегии гениев. – Т. 1. Аристотель, Шерлок Холмс, Уолт Дисней, Вольфганг Амадей Моцарт/ Роберт Дилтс [пер. с англ. В. П. Чурсина]. – М.: Независимая фирма «Класс», 1998. – 272 с.
2. Музыкальная литература зарубежных стран. Вып. 2. – М.: Музыка, 2002. – С. 192-393.
3. Carroll G. B. The Last Prodigy. A Biography of Erich Wolfgang Korngold / Brendan Carroll G. – Portland, Oreg.: Amadeus Press (an imprint of Timder Press), 1997. – 464 pp.

¹ Його музика отримала визнання не лише у сучасників (про що свідчать дві премії Оскар, отримані за кращу музику до кінофільмів «Ентоні нещасний» (1936 р.) та «Пригоди Робін Гуда» (1938 р.), але й мала безпосередній вплив на творчість таких композиторів кіно, як А. Ньюмен, Дж. Хорнер, Дж. Уільямс, М. Штайнер [3, с. 297, 333] та ін.